

Пресконференция, 18.12.2017 г.

2017 Г. ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА БИЗНЕСА

На 18 декември 2017 г., ръководството на БСК представи по време на пресконференция резултатите от традиционното, тринадесето по ред онлайн-допитване до членовете на БСК относно състоянието на бизнес средата и предприятията през изтичащата година, както и очакванията им за следващата календарна година. Основен презентатор беше Камен Колев – зам.-председател на БСК.

Проучването е проведено в периода **10 ноември – 10 декември 2017 г.** и обединява отговорите на **790 участници**, по-голямата част от които собственици и управители на предприятия (92%), а 8% са служители, упълномощени да попълнят онлайн анкетата.

76% от анкетираните предприятия са микро- и малки (с до 50 заети), 20% са средни (с 50 до 250 заети), а 4% са големи (с над 250 заети).

62% от участниците в анкетата представляват предприятия от сектор „Услуги“, 20% - от „Преработваща промишленост“, 9% - от сектор „Търговия“, 5% от сектор „Строителство“, 3% - „Селско стопанство“, и 1% - „Добивна промишленост“.

32% от анкетираните предприятия оперират в Югозападния регион за планиране, 17% - в Северозападен, 16% - в Северен централен, 15% - в Южен централен, 14% - в Североизточен, 6% - в Югоизточен.

ОБЩА МАКРО- ИКОНОМИЧЕСКА ОЦЕНКА

2017

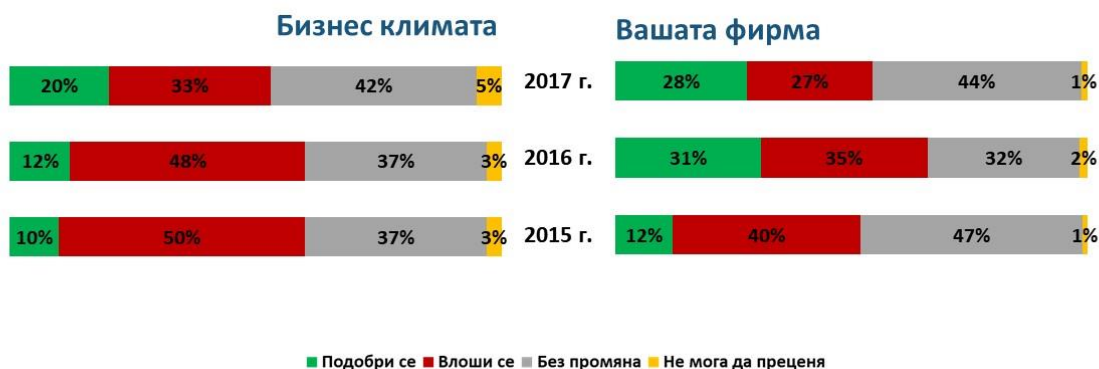
www.bia-bg.com

Спрямо миналогодишното изследване се подобрява оценката на анкетираниите за бизнес климата. Заедно с това, обаче, се увеличава дялът на посочилите, че няма промяна, а една-трета от анкетираниите отчитат влошаване на бизнес средата.

Що се отнася до състоянието на фирмите, спрямо предходното изследване е налице известно отстъпление, като най-голям дял (44%) от анкетираниите са отговорили, че не е настъпила промяна, а 27% отчитат влошаване. 28% декларират положително изменение в показателите на фирмите, но през 2016 г. позитивните оценки са били 31%.

Как се измени спрямо предходната година състоянието на:

www.bia-bg.com

За да спазим традицията, и в настоящата анкета потърсихме мнението на бизнеса по **актуалните за годината събития и предложения за нормативни промени.**

- Най-силно одобрение срещат предложенията за въвеждане на е-подпис в личните документи (85%), за премахване на т.нар. „клас прослужено време“ (73%) и за премахване на минималните осигурителни прагове (58%).
- С висока подкрепа (66%) се ползва и идеята минималната работна заплата да се определя на база ясна методика, основана на обективни критерии, а не по административен път (както е в момента).
- Преобладаващо негативно са оценени намеренията за ограничаване на плащанията в брой до 5000 лв. (63% неодобрение) и увеличението на осигурителните вноски (77% неодобрение).
- Подобно на резултатите от миналогодишното изследване, и през 2017 г. бизнесът се колебае по отношение ускореното приемане на страната ни в Евроразоната – 43% одобряват подобна стъпка, 41% са против, а 16% се затрудняват да преценят.

В тазгодишното проучване беше включена и темата за **обществените поръчки**. 67% от анкетираните декларират, че през 2017 г. не са участвали в конкурси за обществени поръчки. От останалите 33% посочват, че са ставали свидетели на некоректни и/или незаконни практики при провеждане на процедурите, вкл.:

- Необективно оценяване на офертите (88,5%)
- Тенденциозно поставени условия в конкурсната документация в полза на конкретен изпълнител (80,8%);
- Необосновани обжалвания, забавящи изпълнението на поръчката (65,4%);
- Забавено разплащане от страна на възложителя (50%) или от страна на изпълнителя към подизпълнителя (46,2%);
- Подмяна на подизпълнители (46,2%).

Ако през настоящата година сте участвали в конкурс/и по ЗОП, попадали ли сте на некоректни/незаконни практики, вкл.:

www.bia-bg.com

Във връзка с предстоящото **Българско председателство на Съвета на ЕС** през първата половина на 2018 г. оценките на анкетираните са умерено песимистични. По-малко от една-трета от участниците в анкетата смятат, че бъдещото Европредседателство ще се отрази положително върху икономиката и имиджа на страната ни в международен план, както и с успешното справяне с този важен държавен ангажимент. 5% от анкетираните заявяват, че тази тема не представлява интерес за тях.

Българско председателство на Съвета на ЕС `2018

www.bia-bg.com

Оценката на институциите:

- Най-високо са оценени Омбудсманът на РБ (72,2%), Президентската институция (53,2%) и данъчната администрация (49,4%).
- По традиция, с най-ниска степен на одобрение се ползват съдебната власт (7,6%) и Народното събрание (8,9%).
- Изпълнителната и местната власти събират приблизително еднакъв процент одобрение – съответно – 25,3% и 26,6%.
- Работата на евродепутатите одобряват 22% от анкетираните, но както и в предходните години, делът на затрудняващите се да дадат оценка се запазва сравнително висок (46%). Това вероятно се дължи на ниска степен на информираност за работата на българските представители в Европейския парламент.
- Сред оценяваните институции са включени и няколко ключови за бизнеса регулаторни и контролни органи – Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР), Комисията за защита на конкуренцията (КЗК), Българската агенция за безопасност на храните (БАБХ), Главна инспекция на труда (ГИТ) и регионалните инспекции за опазване на околната среда (РИОСВ) и Патентното ведомство на РБ. Сред тях с най-висока степен на одобрение се ползва ГИТ (30,4%), а най-негативна оценка получава КЕВР (7,6% одобрение).

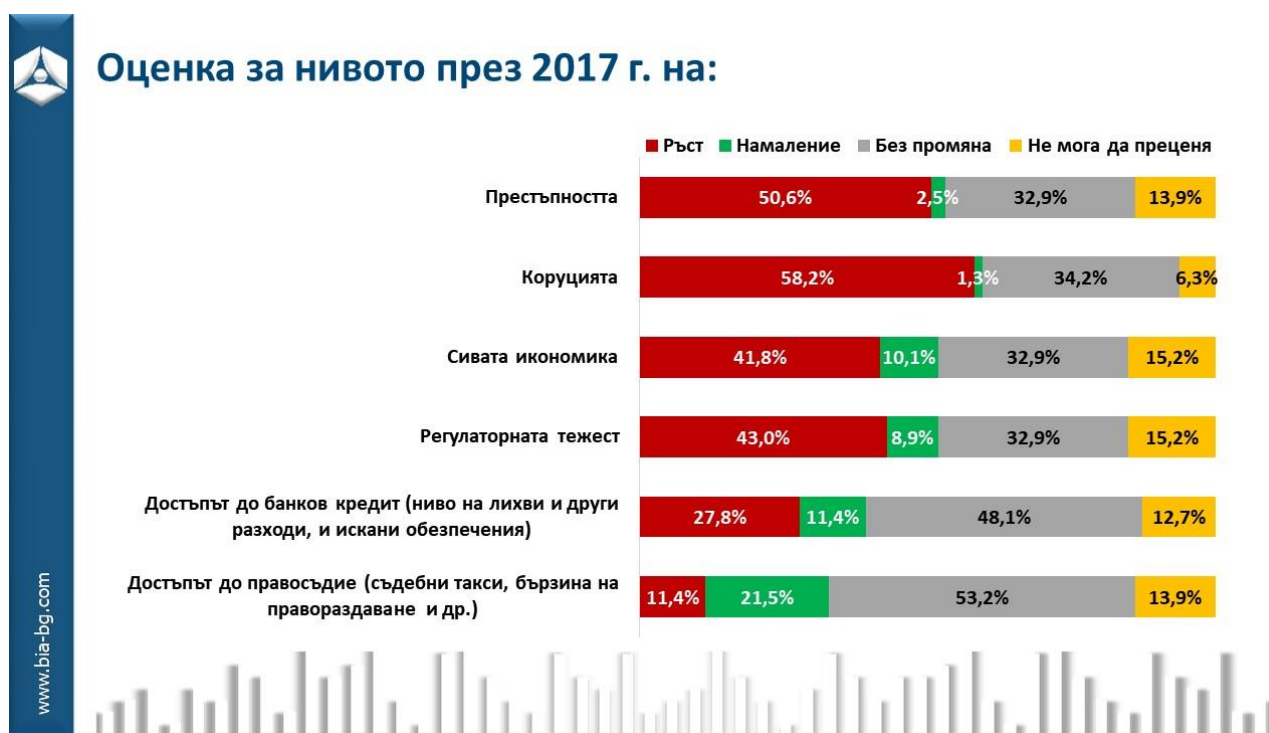

Според 58,2% от участниците в проучването, **корупцията** е нараснала (при 46% през 2016 г.), а според 50,6% се увеличава **престъпността** (при 42% през 2016 г.).

Спрямо предходната година положителна тенденция е, че ръст в нивата на **регулаторната тежест** и на **сивата икономика** отчитат средно около 42% от анкетираните, при средно 50% през 2016 г.

Слабо се подобрява **достъпът до кредитиране** през 2017 г. (27,8%) спрямо 2016 г. (26%), но по-голямата част от анкетираните (48%) посочват, че не е настъпила промяна по този показател.

Продължава да е твърде нисък процентът на отговорилите, че се подобрява **достъпът до правосъдие** – 11,4% през 2017 г. при 9% през 2016 г. Повече от половината анкетираните отбелязват, че не е настъпила промяна спрямо предходната година по този показател, а 21,5% са на мнение, че дори е налице влошаване.

СЪСТОЯНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ПРЕЗ 2017 Г.

www.bia-bg.com

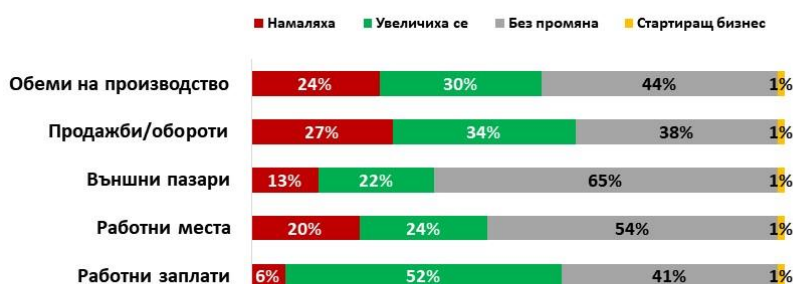
През 2017 г. спрямо 2016 г. с около 10% е по-малък дялът на фирмите, отчетели намаление на **обемите на производство и продажби/обороти**, а дялът на декларираните увеличения се запазва.

Достъпът до външни пазари остава относително непроменен през 2017 спрямо 2016 г.

По отношение на **работните места** тенденцията е положителна – през миналата година всеки трети анкетирани (34%) е споделил, че през годината е намалил броя на работниците си, но през 2017 г. отговорилите по този начин са 20%. Успоредно с това, над половината анкетирани декларираат, че през 2017 г. са увеличили **работните заплати** в своите предприятия.

Как се промениха през 2017 г. показателите на фирмата Ви?

2016 г.

www.bia-bg.com

Докато през 2016 г. класацията на инвестиционните приоритети беше „човешки ресурси – нови мощности – нови продукти“, то през 2017 г. относително най-голям ръст бележат инвестициите в нови продукти, следвани от човешките ресурси.

Как се промениха през 2017 г. инвестициите Ви в:

През 2017 г. с относително най-голям процент се увеличават **задълженията** на бизнеса към финансови институции, а задълженията към бюджета, към персонала и към контрагенти намаляват спрямо предходната година.

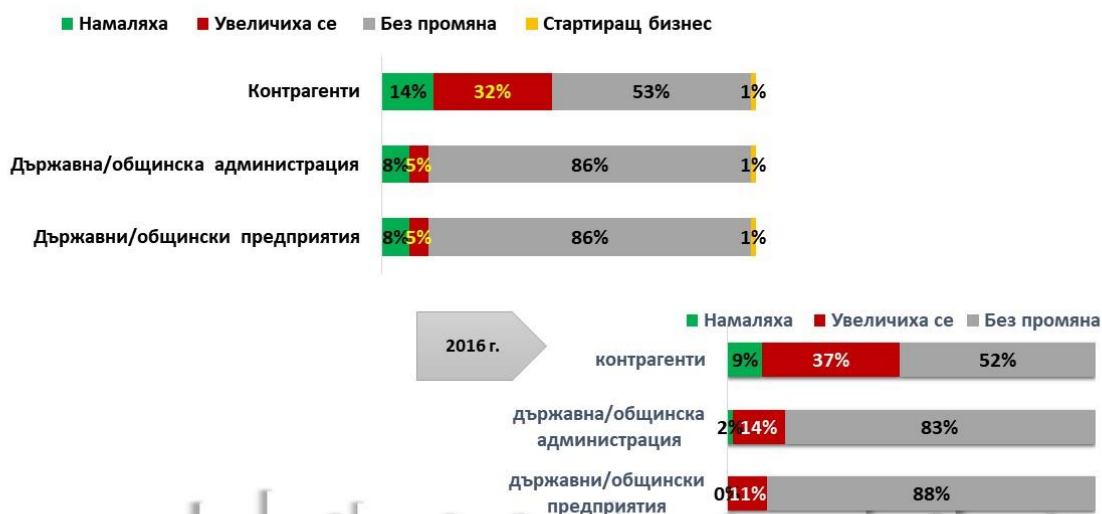
Как се промениха през 2017 г. задълженията Ви към:

Слабо подобрене спрямо 2016 г. се отчита и по отношение на просрочените несъбрани **вземания**, макар че все още е висок процентът на нарастване (32%) на неполучените вземания от контрагенти. Спрямо 2016 г. сериозно намаляват несъбраните вземания от държавни/общински администрации и предприятия.

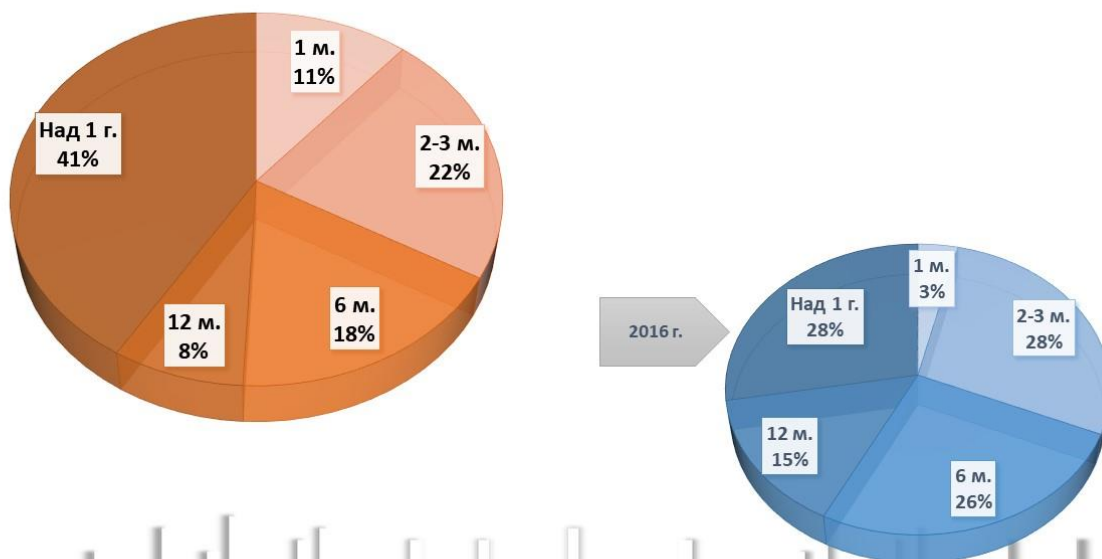
Как се промениха през 2017 г. просрочените Ви несъбрани вземания от:

Притеснителен е фактът, че делът на просрочията за период **над една година** се увеличава почти двойно – от 28% през 2016 г. на 41% през 2017 г. Сред просрочията над една година най-много са в сектора на услугите, а най-малки са просрочията (1-3 месеца) в преработващата промишленост.

ЗАДЛЪЖНЯЛОСТ (период на просрочие)

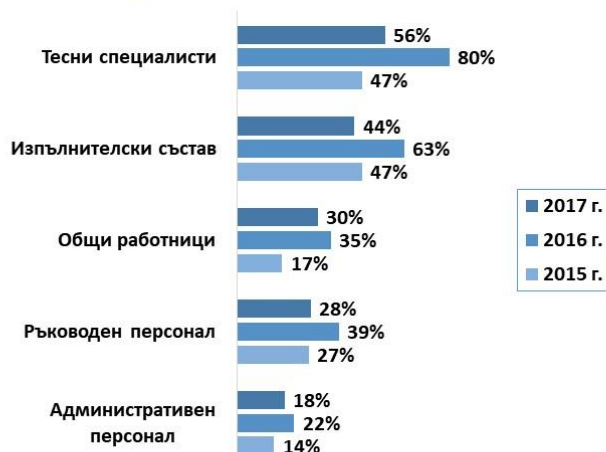

По отношение на **работната ръка** се запазва тенденцията на сериозен дефицит на тесни специалисти и изпълнителски състав, за сметка най-вече на административен и помощен персонал. Най-голям „глад“ за работна ръка отчитат предприятията от сферата на услугите и тези от преработващата промишленост, а най-малко притеснения по отношение на човешките ресурси имат в селското стопанство.

Страдате ли от недостиг на работна ръка за:

* Давали повече от един отговор

* Приравнени към 100%

www.bia-bg.com

Най-често срещаните **дефицити** у работната сила са реалистичната самооценка и очаквания за реализация, техническите/технологичните компетенции и мениджърските/лидерските умения. Изключително ниска остава и удовлетвореността от дисциплината (вкл. технологичната и организационна), както и от желанието за учене през целия живот и желание за развитие и професионално израстване.

Като цяло, преобладават средните (3) и по-слаби (2) оценки за всички посочени в анкетата качества на работната сила.

Сравнително най-високо са оценени способностите за работа в екип, езиковите и комуникативни умения.

В каква степен работната сила отговаря на очакванията Ви за:

1=ниска степен < 5=висока степен

www.bia-bg.com

Дейности в областта на **корпоративната социална отговорност (КСО)** развиват 44,3% от анкетираните, като най-голямата част от тях (32%) мотивират действията си с фирмена етика и култура.

Относително еднакъв е делът на анкетираните, които споделят, че работят в областта на КСО с цел привличане на клиенти, поддържане на фирмена репутация или мотивиране на служителите.

Всеки пети анкетиран декларира, че причина за дейностите по КСО е ангажираността на ръководството, а най-малък е процентът (5%) на участниците, според които по този начин се печели конкурентно предимство.

ОЧАКВАНИЯ

2018

Ръст на енергийните цени, цените на суровините, фискалната и регулаторната тежест през 2018 г. очакват повече от половината от участниците в проучването. На този фон, изглежда повече като добро желание, отколкото като реална перспектива прогнозата на 39% от анкетирания за ръст на работните места.

Какви тенденции очакват през 2018 г. във връзка с:

Що се отнася до **общото развитие на икономиката**, спрямо предходните две проучвания, тази година оптимизмът надделява. 41% от анкетираниите очакват икономически ръст, но точно толкова са и реалистите, според които няма да настъпи промяна. Най-малко са песимистите (17%), според които е възможен спад в икономическото ни развитие. За сравнение, през 2015 г. техният дял е бил 40%, а през 2016 г. – 25%.

Какви тенденции очакват през 2018 г. във връзка с:

Развитието на българската икономика

www.bia-bg.com

Намеренията на анкетираниите за 2018 г. са свързани най-вече с увеличаването на обемите на производство, разработването на нови продукти и търсенето на нови пазари. Всичко това неминуемо се отразява и върху плановете на работодателите за наемане на нови работници, както и за увеличаване на трудовите възнаграждения. Спрямо предходната година, обаче, оптимизмът е по-умерен. Ако през 2016 г. средният процент на проактивните мениджъри е бил 58, то през тази година той е 42.

Доста по-малко от миналата година са мениджърите, които декларират намерение за увеличение на инвестициите в нови мощности, марки и патенти, както и в обучение на персонала. Това е за сметка на отговорилите „без промяна“, чийто дял нараства.

Спрямо предходната година се запазва делът на възнамеряващите да увеличат кредитната си задлъжнялост (10%).

Намаляват възнамеряващите да разработват проекти с европейско финансиране – през тази година те са 20%, а през миналата са били 37%. Това, обаче, е за сметка на отговорилите „без промяна“, които намаляват спрямо миналата година, т.е. може да се предположи, че те вече изпълняват европейски проекти. Както през 2016 г., така и през тази година всеки трети анкетирани все още не е решил дали да се ангажира с участие в европроекти.

Традиционно, и тазгодишното проучване показва относително най-нисък интерес за инвестиране в иновации, марки и патенти.

Какви са намеренията Ви за развитие на Вашата фирма през 2018 г. по отношение на:

www.bia-bg.com

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Спрямо миналогодишното изследване е налице **слабо подобрене** на оценката за бизнес климата, а самооценката за състоянието на предприятията е „стабилност“ и „слаб растеж“.

Проучването отчита **умерен оптимизъм за 2018 г.**, който обаче в голяма степен се помрачава от неудовлетвореност от работата на институциите, притеснения за ръст на цени, данъчна и регулаторна тежест, както и дефицит на качествена работна ръка.

За поредна година сред ключовите приоритети на фирмите е именно **работната сила**, която е проблем и в количествено, и в качествено отношение. Най-голямо търсене има за тесни специалисти и изпълнителския състав, а в по-малка степен - за административен и помощен персонал. Проблем е попълването и на мениджърските позиции.

Преобладаващата част от работодателите изразяват готовност да инвестират в обучение на персонала и в увеличение на трудовите възнаграждения, но на база постигнати задоволителни нива на умения и компетенции.